

**Informativní stanovisko odboru autorského práva Ministerstva kultury
k nárokování odměn za užívání autorádií ve služebních vozech
ze dne 16. prosince 2011**

V minulých měsících se na řadu podnikatelských subjektů obrátil prostřednictvím společnosti Collective Intelligence, a.s. kolektivní správce INTERGRAM s požadavkem na uzavření licenční smlouvy na užití předmětů autorskoprávní ochrany prostřednictvím autorádií zabudovaných ve služebních/firemních vozech. Vzhledem k počtu takto oslovených subjektů a rozsahu stížností a vzhledem k tomu, že se jedná o zcela novou praxi kolektivního správce při uplatňování nároků z titulu autorského zákona, provedlo Ministerstvo kultury analýzu uplatňovaného nároku z hlediska právní úpravy a judikatury jak tuzemské, tak unijní a mezinárodní, včetně rešerše právních úprav v ostatních státech EU a praxe tamních kolektivních správců. Přihlédnuto bylo rovněž k odborné tuzemské a zahraniční literatuře (např. Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2007; WALTER, Michel M., von LEWINSKI, Silke, European Copyright Law, A Commentary, 1. vydání, First published, New York: Oxford University Press Inc., 2010; von LEWINSKI, Silke, 1. vydání, New York: Oxford University Press Inc., 2008). Výsledkem následného komplexního posouzení věci je níže uvedené stanovisko. Ministerstvo kultury připomíná, že stanovisko orgánu státní správy není výkladem právně závazným, neboť závazně může zákon vykládat pouze soud.

Relevantní závazná právní úprava:

- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), v platném znění (dále jen „AZ“)
- Právo EU – zejm. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti a rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-306/05 SGAE v. Rafael Hoteles SA (dále jen „C-306/05“)
- Mezinárodní smlouvy, jimiž je ČR vázána - zejm. Bernská úmluva (vyhl. č. 133/1980 Sb.) a Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorské (sdělení č. 33/2002 Sb. m. s.).

Ve vyžádaném právním stanovisku kolektivní správce INTERGRAM svůj postup obhajuje s odvoláním zejm. na ustanovení § 18 a 23 AZ a na odborné stanovisko Ústavu autorského práva, práv průmyslových a práva soutěžního Právnické fakulty UK z 27. 3. 2003 (které se v použité citaci toliko obecně vyjadřuje k vymezení pojmu *veřejnost*). Z uvedeného INTERGRAM vyvozuje, že v daném případě jde o tzv. veřejné užití, resp. veřejnou produkci v tom

smyslu, že jde o užití přesahující rámec volného užití pro osobní potřebu, z čehož vyplývá povinnost uzavřít licenční smlouvu každému provozovateli, který (cit.) „v rámci provozování své činnosti umožňuje poslech hudby prostřednictvím reprodukcí zařízení zákazníkům či zaměstnancům“.

S uvedeným právním názorem kolektivního správce INTERGRAM se Ministerstvo kultury neztotožňuje. Domnívá se, že pro náležité posouzení otázky autorskoprávních důsledků užívání autorádií ve služebních/firemních vozidlech je třeba vzít v úvahu zejména následující aspekty.

Obecně lze pro uvedený konkrétní způsob užití uvažovat o aplikaci § 23 AZ, který upravuje *provozování rozhlasového či televizního vysílání*. Rozumí se jím zpřístupňování díla (nebo jiného předmětu ochrany, např. zaznamenaného uměleckého výkonu) vysílaného rozhlasem či televizí pomocí přístroje technicky způsobilého k příjmu tohoto vysílání. Tento způsob užití je jedním ze způsobů *sdělování díla veřejnosti* jeho zpřístupňováním v nehmotné podobě podle §§ 12 a 18 AZ. Pokud konkrétní způsob užití díla lze podřadit pod tato ustanovení, má příslušný nositel práva (autor, výkonný umělec, výrobce záznamu) výlučné majetkové právo udělit (v praxi často prostřednictvím příslušného kolektivního správce) jiné osobě licenční smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva, a to v zásadě za odměnu.

V případě užívání autorádií zabudovaných ve služebních/firemních vozidlech, je především nutno jako klíčovou otázku zkoumat, zda skutečně jde právně i fakticky o sdělování *veřejnosti* ve smyslu shora uvedených ustanovení AZ, nebo se jedná o zpřístupňování vysílaných děl, které tento konstitutivní znak autorskoprávně relevantního užití díla jeho sdělováním veřejnosti nenaplnuje, a z něhož se tudíž nedají odvozovat žádné nároky nositelů práv. Potíž tkví v tom, že samotný pojem *veřejnost* náš AZ, ale ani závazná unijní a mezinárodní autorskoprávní úprava, nijak nedefinují. V praxi se proto vychází pouze z ne zcela jednotných odborných názorů, které pojem *veřejnost* obvykle chápou jen jako určitý protiklad pojmu *soukromí*, ať už vnímaného v rámci rodiny nebo jinak založených vzájemně blízkých vztahů, aniž by se přitom pokoušely odlišnost mezi oběma pojmy vyjádřit nějakým kvantifikačním kritériem.

Pokud jde o závaznou judikaturu Soudního dvora EU, určitou orientaci dává zejm. rozsudek C-306/05, který v bodu 37 zmiňuje rozsudky C-89/04 a C-192/04, judikující, byť v poněkud jiné souvislosti, že „výraz *veřejnost* se týká neurčitého počtu potenciálních televizních diváků“. Z bodu 38 tohoto rozsudku se dá pak odvodit, že veřejnost představuje „dosti vysoký počet osob“.

V českém prostředí, pokud je Ministerstvu kultury známo, žádná relevantní judikatura ohledně vymezení pojmu *veřejnost* v souvislosti s autorádií ve

služebních vozech podnikatelských subjektů neexistuje, a touto konkrétní otázkou se nezabývá ani dostupná odborná literatura. V této souvislosti nutno uvést důležité výkladové stanovisko obsažené v bodu 31 rozsudku C-306/05. Z požadavku jednotného používání unijního práva a zásady rovnosti Soudní dvůr EU dovozuje, že není-li určitý pojem definován závazným unijním předpisem a neodkazuje-li tento předpis na národní právní úpravy členských států, tak jako tomu je v případě směrnice 2001/29/E, která s pojmem *veřejnost* pracuje, nepřísluší výklad takového pojmu členskému státu.

V českém prostředí se při výkladu pojmu *veřejnost* obvykle vychází z výkladu nauky. Nejčastěji citován je výše zmíněný Komentář k AZ z roku 2007, str. 219 a násl. Podle tohoto výkladu je základním kritériem pro posouzení, zda jde o veřejné sdělování, individuální neurčenost příjemců sdělování. Citovaní autoři k tomu současně dodávají, že individuální určenost nemusí být vázána na účastníky domácnosti či na osoby blízké ve smyslu občanského zákoníku, ale může se jednat o jakékoli jiné individuálně (jmenovitě) určené osoby, např. i zaměstnance podniku. Zároveň přitom zdůrazňují, že definiční vymezení obsahu výlučného majetkového práva dílo užít prostřednictvím kritéria *veřejnosti* je zjevně odlišné od obsahu pojmu *užití pro osobní potřebu*. Z definičního pohledu totiž k neveřejnému sdělování může docházet nejen v případě užití v soukromí fyzickou osobou, ale i v rámci výkonu činnosti právnické osoby, pokud je dodržena podmínka individuality určení příjemců. Tento významný aspekt INTERGRAM ve svém právním výkladu zcela ignoruje.

Kromě shora uvedeného je pro posouzení věci důležité i následující.

Jak je uvedeno (s odkazem na jiné rozsudky Soudního dvora EU) v bodu 34 rozsudku C-306/05, „*pro výklad ustanovení unijního práva je na místě vzít do úvahy nejen jeho znění, ale zároveň kontext, ve kterém se nachází, a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí.*“. Právě tento rozsudek lze považovat za názorné metodické vodítko, jak tomuto požadavku dostat. V několika svých bodech se totiž zabývá i otázkou, zda předmětný způsob užití, tj. provozování rozhlasového či televizního vysílání, má či nemá výdělečný charakter, resp. zda provozovateli jako uživateli díla přináší nějaký přímý nebo nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch. Tuto otázku považuje soud evidentně za relevantní, přestože příslušná evropská směrnice 2001/29/ES ani mezinárodní smlouvy, z nichž vychází, naplnění znaku výdělečnosti u tohoto způsobu užití (ostatně ani u jiných) explicitně nepožaduje ani jinak nezmiňuje (odhlédneme-li od úpravy některých, zvláště bezúplatných, směrnici umožněných výjimek). Na právní významnost tohoto znaku lze usuzovat již ze zmínky v bodu 39 ohledně omezeného hospodářského významu pro provozovatele zpřístupňujícího vysílaná díla. V bodu 41 rozsudku v rámci parafráze textu výkladového dokumentu Světové organizace duševního

vlastnictví k Bernské úmluvě (*Guide to the Berne Convention, WIPO Geneva 1978, bod 11bis.11 a násl.*) soud uvádí, že účelem sdělování může být dosažení zisku (v originálním textu citovaného dokumentu je vyjádřeno ještě výrazněji slovy *often for profit* čili „často za účelem zisku“). Nejsilněji tento výkladový přístup pak zaznívá z bodu 44 rozsudku, kde se uvádí: „... *zprostředkování přístupu k dílu vysílanému rozhlasem či televizí hotelovým zařízením jeho klientům musí být považováno za poskytnutí dodatečné služby s cílem dosažení určitého zisku. Nelze totiž vážně zpochybnit, že nabídka této služby ovlivňuje úroveň hotelu, a tím i cenu pokojů. Proto, i za předpokladu, jak uplatňuje Komise Evropských společenství, že sledování zisku jako cíle není podmínkou nezbytnou pro existenci sdělování veřejnosti, je v každém případě prokázáno, že zisková povaha sdělování, za takových okolností jako v původním řízení, existuje.*“ Možno doplnit, že právě na tento aspekt aktuálního pohledu Soudního dvora EU na danou problematiku upozorňuje i zahraniční odborná literatura. Dá se říci, že tento pohled se do značné míry odráží i v platném znění AZ, konkrétně v ustanovení § 100 odst. 6 písm. a) a b), vyžadujícím, aby kolektivní správce při uzavírání licenčních smluv přihlédl k hospodářskému nebo obchodnímu prospěchu získanému užitím díla.

Tato otázka hraje významnou roli i v aplikační praxi většiny zahraničních kolektivních správců. Zejména je to patrné u britského kolektivního správce PRS, který z hlediska licencování zásadně rozlišuje vozidla, ve kterých či ze kterých je poskytována služba, např. autokary, vozidla, z nichž se prodává zmrzlina nebo provádí volební kampaň apod., v jejichž případě odměny na základě licenčních smluv vybírá, a vozidla výslovně vyňatá z povinnosti platit odměnu za licenci. Mezi těmito uvádí služební vozidla a dodávkové vozy, které jsou užívány výlučně zaměstnanci k přepravě z jednoho místa druhé, pokud vozidlo obvykle slouží jen k přepravě řidiče a hudba není slyšet ven.

V rámci provedené rešerše nebyl zjištěn žádný členský stát EU, ve kterém by se (ať už na základě tamní právní úpravy, judikatury či aplikační praxe kolektivních správců) licencovalo užití autorádií ve služebních/firemních vozech a vybíraly za takové užití odměny.

Odbor autorského práva

Ministerstvo kultury

16. prosince 2011